

GİRİŞİMCİ ÖZELLİKLER ve GİRİŞİMCİLİK TÜRÜ TERCİHİ ÜZERİNDE EBEVEYN ETKİSİ: MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ ARAŞTIRMASI

Prof. Dr. Hasan İBİCİOĞLU*
Yrd. Doç. Dr. Kürşat ÖZDAŞLI**
Arş. Gör. Ali Murat ALPARSLAN***

ÖZET

Girişimcilik süreci karmaşık olmakla beraber, girişimci kavramı da çok farklı türden insanları kapsamaktadır. Bu nedenle girişimciler türler ve alt gruplar içinde sınıflandırılmaya çalışılmaktadır. Girişimcilik literatüründe birçok araştırmacı farklı girişimci türleri öne sürerken bir girişimcinin sahip olması gereken ortak özelliklerden bahsetmektedirler. Çalışma bu noktadan hareketle, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Veterinerlik ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik türü tercihlerinin oluşması ve sahip oldukları girişimci özellikler üzerinde aile faktörünün etkisini araştırmaktadır. Araştırma sonucunda, anne ve babaların demografik özelliklerinin ve telkinlerinin çocukların girişimci özelliklere sahip olması ve girişimci türü tercihinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Türleri, Aile Faktörü

1. GİRİŞ

Girişimci kavramı ilk defa Fransız iktisatçı Richard Cantillon tarafından bilimsel bir inceleme konusu yapılmıştır. O'na göre, girişimciler tüketiciler ve üreticiler arasında köprü vazifesi gören koordinatörlerdir (Gabel vd., 2003: 495). Joseph Aloise Schumpeter girişimciliği yenilik yapmakla eşdeğer görmüştür. “*The Theory of Economic Development*” (1912) adlı kitabında girişimciyi yenilik meydana getiren insan olarak tanımlamıştır (Aidis, 2003:4). O'na göre girişimci bir ülkenin ekonomisindeki potansiyel bir devrimin temelidir ve ekonomik gelişmenin altında yatan güçtür (Santarelli ve Vivarelli, 2007:1). Avrupa Komisyonu (2004), girişimciliği yeni ya da mevcut bir organizasyonda risk alarak, yaratıcılık ve/veya yenilikçiliği harmanlayarak ekonomik faaliyet yaratma ve geliştirme için ihtiyaç duyulan süreç olarak tanımlamaktadır (Lundström ve Stevenson, 2005:43).

* Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı

** Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

*** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Araştırma Görevlisi

Girişimciliğin tanımlanmasında dört temel yaklaşımdan bahsedilebilir. Bu yaklaşımlar; fonksiyon, rol, kişisel özellikler ve davranış olgularını temel almaktadır. Fonksiyon temelli tanımlara göre girişimci, risk alan, yenilik yapan ve ekonomide genel iyileşme ve koordinasyon sağlayan insanlardır. Bu anlamda girişimci hem toplumsal hem de ekonomik açıdan özellikle belirli işlevleri yerine getiren insandır. Rol temelli tanımlara göre girişimci, bir işletmenin sahipliği, yönetimi, iş gücü istihdamı gerçekleştirmesi vb. belirgin rolleri ifa eden insandır. Kişilik özelliklerine odaklanmış tanımlara göre girişimci, girişimcilik tutumları (iyimserlik ve kendine güven vb.), sahip olduğu kültür (Müslüman, Anglikan Protestan, Musevi vs) ve yaşam hikâyesi (göçmen, akademik eğitimi olmayan vs.) vb. kişilik özelliklerine sahip insandır. Dolayısıyla girişimci insanların bir takım ortak kişilik özellikleri vardır. Davranış temelli tanımlamalara göre girişimci, girişimci davranış gösteren insandır. Bu insan, ilk olma düşüncesini, çabuk karar alma yetisini ve liderlik gösterimini içeren girişimci davranışı sergiler (Casson ve Wadeson, 2007: 240).

Girişimciler genellikle yeni iş sahaları meydana getirerek bunları yeni mesleklere dönüştürürler, teknolojik değişimler gerçekleştirerek verimliliğin ve üretkenliği artırılmasına katkı yaparlar (Acs,2006: 97). Girişimciliğin dikkat çeken rollerinden bir tanesi de mevcut girişimleri geliştirerek ve yeni riskler arak fırsatlar meydana getirmekle ilgilidir. Girişimcilik günümüzde üretim faktörlerinden bir tanesi olarak gösterilmektedir. Günümüzde özellikle gelişmekte olan ülkelerin faydalandığı bir üretim faktörü olan girişimcilik sayesinde ekonomik büyüme sürekliliği sağlanabilmektedir (Goel vd, 2007: 3).

Girişimci insan olgusu literatürde iki ana boyutta incelenmektedir. Bunlardan birincisi, girişimci insanların sahip olduğu ortak özelliklerdir. İkincisi ise, girişimci insan tipolojisidir.

2. Girişimci Özellikler ve Girişimcilik Türleri

Girişimci insanın özellikleriyle ilgili literatür incelendiğinde, farklı yazarların birbirine benzer ve farklı bir takım tasnifler yaptıkları görülmektedir. Bu doğrultuda ilgili kaynaklar (Arıkan, 2004: 47-54; Çelik ve Akgemci, 2007:18-19; Müftüoğlu ve Durukan, 2004:16-19; Top, 2006:74-111) dikkate alınarak girişimcinin temel özellikleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Girişimcilik Özellikleri

1	Toplumsal Statü Kazanma İsteği	7	Yenilikçilik
2	Risk Almaktan Kaçınmama	8	Sınırlı Kaynakları Koordine Etme ve Etkili Kullanma
3	Belirsizlikleri Fırsata Dönüştürebilme	9	Kendini Gerçekleştirme
4	Kararlılık	10	Sorumluluk ve İnisiyatif Alabilme
5	Fırsatlardan Yararlanma	11	Değişimlere Ayak Uydurabilme
6	Yaratıcılık	12	Sürdürülebilir ve Sağlıklı İlişkiler Kurabilme

Girişimci tipolojisi ise, birçok yabancı araştırmacı tarafından girişimcilikle ilgili çalışmalara konu alınmıştır. Yazarların çeşitli ve birbirinden farklı birçok tasnifi görülmektedir. Bu tasniflerin belirlenmesinde ekonomik, psikolojik ve sosyolojik koşullar ve kültürün etkisi olduğu söylenebilir. Norman R. Smith'in 1967 tarihli "*The Entrepreneur and His Firm: The Relationship Between Type of Man and Type of Company*" adlı çalışmasında, "*esnaf girişimci*" (craftsman entrepreneurs) ve "*fırsatçı girişimci*" (opportunistic entrepreneurs) olarak ikili tasnife yer vermiştir. (Rauch ve Frese, 2000:118). Filley ve Aldag ise, (1978), girişimcileri "*esnaf*" (craftsman), "*promosyon*" (promotion) ve "*yönetici*" (administrator) tipleri olarak sınıflandırmıştır. (Landström, 2005:275-276). Carolyn Y. Woo, Arnold C. Cooper, ve William C. Dunkelberg'in 1988 yılında yapmış oldukları "*Entrepreneurial Typologies: Definition and Implication*" adlı çalışmada, Norman R. Smith'in çalışmasındaki iki girişimci tipini onaylayarak, 1992 yılında yapmış oldukları bir başka çalışmada "*ıcaatçı girişimciyi*" ayırt edilebilir üçüncü bir tip olarak ortaya koymuşlardır. (Rauch ve Frese, 2000:118-119). E. Chell, Jean Haworth ve Sally Brearley'in 1991'de yapmış oldukları "*The Entrepreneurial Personality: Concepts, Cases, and Categories*" adlı çalışmalarında ise; kişilik özelliklerini, stratejilerini ve demografik özelliklerini kullanarak girişimcileri, "*prototipçi girişimci*" (prototypical entrepreneur), "*geçici girişimci*" (caretaker entrepreneur) "*yarı girişimci*" (quasi-entrepreneur), "*yönetici girişimci*" (administrator entrepreneur) şeklinde sınıflandırmışlardır (Chell ve diğerleri, 1991:72). Olaf Isachsen 1996'daki "*Joining the Entrepreneurial Elite*" adlı eserinde ise girişimcileri; yönetici girişimci, taklitçi girişimci, stratejist girişimci ve idealist girişimci şeklinde 4 başlıkta sınıflandırmıştır (Levander ve Raccuia, 2001:8).

Isachsen'in sınıflandırmasını aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür (Top, 2006: 18-20; Levander ve Raccuia, 2001:8) :

Yönetici Girişimci: Mevcut kurulu bir işletmeyi yöneten girişimci tipidir. Daha önce kurulmuş işletmelerde girişimcilik yaparlar. Bu bağlamda mevcut ve bilinen bir sektör içinde ve mevcut bir girişimciliği, günün şartlarına uyduran, işi yeniden yapılandıran ve devam ettiren girişimciliktir. Aile işletmelerinde girişimlerin yönetimini devralan ikinci ve üçüncü nesil girişimcilik buna örnek gösterilebilir.

Taklitçi Girişimci: Bilinen bir teknoloji içinde olağanüstü bir performans sergileyen girişimci tipidir. Bu tür girişimciler mevcut teknolojiler altında bir işi yeniden yapılandırmakta, iş yöntemini değiştirmekte veya belirli bir alanda ilave bir yenilik ve gelişme sağlayan projeler geliştirmektedir. Aynı zamanda taklitçi ve esnek bir yapıya sahip olan bu girişimciler, ürün üzerindeki bir yeniliğe veya kaliteye angaje olup, rakiplerine fark yaratırlar.

Stratejist Girişimci: Fırsatları arayan, algılayan, tanımlayan, yakalayan ve onları gerçek hale getiren bir girişimci tipidir.

İdealist Girişimci: Hayalini, düşünüy, umudunu ve tutkusunu veya kendine özgü yepyeni bir iş fikrini ilk defa girişime dönüştüren girişimci tipidir. Bunlar yaratıcı, yenilikçi, keşifçi, maceracı, meraklı, icatçı, aşırı risk alan vizyon sahibi girişimcilerdir.

3. Girişimcilik Üzerinde Ebeveyn Etkisi

Sosyal öğrenme kuramının da iddia ettiği gibi insanlar kendi tecrübeleriyle birlikte sosyal çevrelerindeki özellikle anne, baba ve öğretmen vb. insanların bilgi ve tecrübelerinden faydalanarak, onları taklit ederek öğrenirler (Erjem ve Çağlayandereli, 2006: 16). Dolayısıyla daha önce işletme kurmuş ve başarılı olmuş ebeveynler, çocukları için etkin bir model olabileceklerdir. Bu modelin oluşmasında ailenin girişimcilik yönündeki destekleyici tutumları çocukların belirli düşüncelere, anlayış ve algılamaya biçimlerine ve yoğunlaşmasında ve yönelmesinde etkili olabilir. Dolayısıyla küçük yaştan itibaren girişimcilik doğrultusunda bilişsel, duygusal ve davranışsal teşvikler çocukların girişimcilik özelliklerine yatkınlığını artıracaktır. Ailenin ve ailedeki bireylerin sosyal çevresi girişimcilik ile ilgili olumlu bir algıya sahip ise kişinin girişim hamlesi yapması ve girişim fırsatları kollaması çok daha kolay olacaktır (Agarwal ve Upadhyay, 2009; 52, Kidane, Harvey, 2009;56).

Çocuğun erken yaşlardan itibaren ebeveyninden almaya başladığı uygulamalı eğitim ve anlayış onu yaşamı boyunca yönlendirmektedir (Ergün, 2002: 40). Benzer şekilde girişimcilik ruhunun oluşmasında ve gelişmesinde ebeveynin eğitim durumu da etkilidir (Arslan, 2002: 9). Eğitim düzeyleri düşük olan insanların riske daha duyarlı olması nedeniyle çocuklarının risk düzeyi nispeten daha düşük olan yönetimi girişimciliği tercih etmesi beklenebilir.

İnsanların yaşadıkları bölgelerin kırsal veya kentsel olması da girişimci özelliklerin şekillenmesinde etkili olduğu varsayılmaktadır. Genel olarak kırsal kesimdeki insanların kentsel kesimdeki insanlara kıyasla eğitim seviyesi düşüktür. Eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin kendilerine sürekli olarak güvence arama içgüdüleri ile hareket etmesi onların girişimci türü tercihlerini etkilemektedir (Tüsiad,1987). Dolayısıyla kırsal kesimde yaşayan insanların çocuklarının daha az riskli görünen yönetici girişimci türünü tercih etmeye eğilimli olacakları düşünülebilir.

Girişimcilik için oldukça önemli bir özellik olduğu düşünülen risk alma özelliği açısından düşünüldüğünde anne ve babası işletmecilik çevresinde olan çocuklar anne ve babası kamu örgütleri çevresinde olan çocuklara nispeten risk almaya daha fazla eğilimlidirler (White vd, 2007:452). Bu anlamda kişilerin ailesel düzeyde mesleki geçmişi, ailenin girişimci olmaları veya herhangi bir kuruma bağlı olarak yaşamlarını sürdürmeleri çocuklarının ileride kendi işlerini kurmaları veya bir kuruma ait olmaları eğilimlerini etkileyebilecektir (Curran &

Blackburn; Davies, 2002, Athayde, 2009;481, Agarwal ve Upadhyay, 2009; 52).

Girişimcilik açısından bilinçli olan anne ve baba, çocuklarını da bu anlamda bilinçlendirecek, girişimcilik doğrultusunda çocuklarını yönlendirecek, onlara başarılı model oluşturacak ve başarılı girişimcileri model olarak gösterecektir. Bu nedenle çocukları daha idealist veya fırsatçı yaklaşımlar sergileyebilecektir.

Girişimci ailelerin çocukları üzerinde, girişimci özellikler kazanması açısından olumlu etkilerinin olduğunu söyleyen literatürün yanında, kendi işini kuran ailenin çocuğunun girişimcilik yönündeki çabasının daha az olduğunu söyleyenlerde bulunmaktadır. Girişimci ailede yetişen çocuk, ailenin ne kadar fazla çalışması gerektiğini, iyi bir iş kurmanın ciddi yatırımlar gerektirdiğini gördükçe ve zaman zaman ekonomik istikrarsızlıkların meydana getirdiği krizlerin etkilerinin oldukça yüksek olduğunu algıladıkça girişimciliğe karşı olumsuz bir eğilim sergileyebilmektedir (Schmitt-Rodermund ve Vondracek, 2002; 75).

4. ARAŞTIRMA

Anne ve babaların çocukların girişimcilik tercih ve türleri üzerine etkisi konusunda yapılmış çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Kısıtlı da olsa, girişimcilik üzerine yapılan araştırmalar anne baba odaklı olmaktan çok teleolojik bir yaklaşımla, kişilerin sahip olduğu özelliklerden yola çıkılarak hazırlanan sorularla yapılmıştır. Bu çalışmada ebeveynlerin, bireylerin girişimcilik tercih ve türlerine etkileri, örneklemdaki kişilere sorularak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma, farklı bölümleri tercih eden öğrenciler üzerinde yapılarak mümkün olduğunca geçerliliği ve güvenilirliği arttırmaya çalışılmıştır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, anne ve babanın çocukların girişimci özelliklere karşı tutumları ve girişimcilik türü tercihleri üzerinde etkili olup olmadıklarını tespit etmektir. Girişimci türlerinin tercihi boyutunda ebeveyn etkisi ile ilgili Türkiye’de daha önce bir araştırma yapılmamıştır. Araştırma özellikle girişimci fundalığı olarak kabul edilebilecek bir İşletmecilik Yüksekokulu ile farklı mesleklere öğrenci yetiştiren Veterinerlik ve Eğitim Fakülteleri’nde yapılmıştır. Bunun temel sebebi, işletmecilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik yönelimli olmasının doğal bir olgu olarak düşünülebilmesidir. Girişimcilik müfredatlı olmayan fakülte öğrencileri de araştırmaya dâhil edilmiş ve anne ve babaların girişimci özellikleri ve girişimcilik türü tercihinde etkisi daha geçerli bir şekilde belirlenmeye çalışılmıştır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi ve Veterinerlik Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Söz konusu bölümler toplamında 2008-2009 öğretim yılı itibariyle eğitim alan Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu'ndan 250 öğrenci, Veterinerlik Fakültesi'nden 244 öğrenci ve Eğitim Fakültesi'nden 1917 öğrenci hedef evreni oluşturmaktadır. Bu evrenin (2411 kişi'nin) yaklaşık %10'u olan 240 öğrenciye ulaşılmıştır.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada üç ana bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Birinci bölümde ebeveynlerin eğitim durumu, yaşadıkları yerler (kırsal-kentsel), çalışma alanları ve çocuklarına erken yaştan itibaren girişimciliği telkin edip etmedikleri ile ilgili demografik sorular yer almıştır. İkinci bölümde girişimci özelliklere öğrencilerin ne derece sahip olduğunu ölçmek üzere 5'li Likert Ölçeği (1. Hiç Katılmıyorum, 2. Kısmen Katılmıyorum, 3. Kısmen Katılıyorum, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle Katılıyorum) ile oluşturulmuş kapalı uçlu 12 soru yer almıştır. Üçüncü bölümde ise, girişimcilik türlerini açık bir şekilde tanımlayarak öğrencilere hangisini tercih ettiklerini soran, tek seçenekli ve kapalı uçlu dört soru kullanılmıştır.

4.4 Araştırmanın Temel Hipotezleri

Hipotez 1. *Kendi işini kurmuş ve başarılı olmuş ebeveynlerin çocukları girişimci özelliklere daha fazla sahiptirler.*

Hipotez 2. *Girişimcilik konusunda ebeveynleri tarafından teşvik edilen çocuklar girişimci özelliklere daha fazla sahiptirler:*

Hipotez 3. *Girişimci yetiştirme yönelimli okulların öğrencileri, diğer mesleklere eleman yetiştiren okulların öğrencilerine kıyasla daha fazla girişimcilik özelliklerine sahiptirler:*

Hipotez 4. *Kentsel kesimde yaşayan insanların çocukları ile kırsal kesimde yaşayan insanların çocukları arasında girişimci türü tercihi konusunda farklılık vardır:*

Hipotez 5. *Erken yaşlardan itibaren ebeveynleri tarafından girişimci olmaları doğrultusunda telkin edilen çocuklar ile telkin edilmeyen çocuklar arasında girişimci türü tercihi açısından tutum farklılığı vardır:*

Hipotez 6. *Kamu örgütlerinde çalışan ebeveyn çocukları-özel sektörde çalışan ebeveyn çocukları-kendi işletmesi olan ebeveyn çocukları arasında girişimcilik türü tercihi açısından tutum farklılığı vardır:*

3.5. Araştırmanın Bulguları

Veriler SPSS 15.0 programıyla değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları değerlendirilirken öncelikle kullanılan istatistiksel test, ölçme aracındaki (anketteki) soruların birbirleriyle tutarlılığını, ele alınan sorunu ölçmedeki homojenliğini ve ölçme aracının güvenilir olup olmadığını ölçmek için kullanılan “Güvenilirlik Analizi”dir. İkincisi, araştırma konumuza ilişkin bir takım yorumlar yapmamıza ve fikri edinmemize yarayacak “Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz”lerdir. Üçüncüsü ise araştırmamızın temel hipotezlerini test etmek üzere kullanılan “Bağımsız örneklem t testi”, “Anova Analizi” ve “Ki Kare Analizi”dir.

3.3.1. Güvenilirlik Analizi Sonucu

Bilindiği üzere Güvenilirlik Analizi’nde Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenilirlik durumu aşağıdaki gibi gerçekleşebilecektir (Akgül, Çevik, 2003:435-436):

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir; $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir; $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir ve $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Yapılan analiz sonucunda girişimci özellikler ölçeğinin Alfa katsayısı 0,86 olduğu için ölçek yüksek derecede güvenilir olarak ifade edilebilir.

3.3.2. Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Sonuçları

Araştırmamıza katılan öğrencilerin 121’i (%50,4’ü) erkek, 119’u (%49,6’si) bayandır. Öğrencilerin tümü 19-23 yaş aralığındadır. 240 öğrenciden 159’u (%66,3’ü) Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, 49’u (%20,4’ü) Eğitim Fakültesi ve 32’si (13,3’ü) Veterinerlik Fakültesi öğrencisidir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere özellikle öğrenci annelerinin eğitim düzeyleri babalarının kine kıyasla daha düşük düzeydedir. Ancak her ikisinin de eğitim düzeyleri ilköğretimde yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı yaklaşık 1990 yılı doğumludur.

Tablo 2. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Mezuniyet	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
İlköğretim	194	80,8	153	63,8
Lise	35	14,6	58	24,2
Ön Lisans	1	,4	13	5,4
Lisans	10	4,2	16	6,7
Yüksek Lisans ve Doktora	0	0,0	0	0,0
Toplam	240	100,0	240	100,0

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün o yıllarla ilgili verileri incelendiğinde 1990 yılında 25 yaş ve üzeri olan bayanların sadece %3'ünün, erkeklerin ise sadece %7'sinin Yüksek Öğretim mezunu olduğu ve bayanların %47'sinin, erkeklerin ise %63'ünün ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir (DİE Türkiye İstatistik Yıllığı 2005 s.42). Bu durumda, seçtiğimiz örneklemin Türkiye gerçekleriyle örtüşen bir demografik yapıya sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 3. Ebeveynlerin Çalıştıkları Yerlere Göre Dağılımları

Çalışma Yerleri	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Ev	207	86,3	0	0,0
Kamu Örgütleri	15	6,3	112	25,4
Özel Sektör	16	6,7	48	46,7
Kendi İşletmesi/İşi	2	0,8	18	24,2
Toplam	240	100,0	240	100,0

Görüldüğü üzere Türkiye'deki iş hayatında kadınların düşük katılımının gerçekliği örnekleminizde de kendisini göstermektedir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Yaşamlarının Büyük Kısmını Geçirdiği Yerlere Göre Dağılımları

Yaşam Yerleri	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Köy	79	32,9	72	30,0
Kasaba	8	3,3	5	2,1
İlçe	70	29,2	76	31,7
İl	83	34,6	87	36,3
Toplam	240	100,0	240	100,0

Öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde ebeveynlerin yaşam alanlarının etkili olup olmadığı ilerleyen kısımlarda istatistiksel testler ile analiz edilebilecektir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Çocuklarının Girişimci Olmalarına Yönelik Tutumlarına Göre Dağılımları

Çocuklarının Girişimci Olmalarına Göre Ebeveyn Tutumları	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Olumlu	165	68,8	177	73,8
Olumsuz	13	5,4	14	5,8
Görüş Bildirmiyor	62	25,8	49	20,4
Toplam	240	100,0	240	100,0

Tablo 5. incelendiğinde anne ve babaların ezici çoğunluğunun çocuklarının girişimci olmasına ve kendi işini kurmasına olumlu baktığı görülmektedir.

Öğrencilerin girişimci özelliklere sahip olup olmadıklarını ölçmek için çalışmanın literatür kısmında bahsedilen 12 nitelikten yararlanılmıştır. Bu bağlamda öğrencilere aşağıdaki sorular sorulmuş ve beşli ölçekte kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir:

1. *Toplumun gözünde önemli bir konuma sahip olmak isterim.*
2. *Sonunda başarılı olma ihtimali varsa risk almaktan asla çekinmem.*
3. *Belirsizlik dönemlerinde her zaman fırsatların olduğuna inanır ve onları bulmaya çalışırım.*
4. *Herhangi bir işe veya durum karar verdiğimde sonuna kadar gitmeyi tercih ederim.*
5. *Hayatta tüm fırsatları araştırıp, tespit edip onlardan yararlanmaya çalışırım.*
6. *Yaptığım her işle ilgili sürekli yeni fikirler üretebilirim.*
7. *Başkalarının göremediklerini görmeye çalışırım.*
8. *Elimdeki kaynakları etkili kullanmaya gayret ederim.*
9. *Her zaman kendimi gerçekleştirmek ve kanıtlamak isterim.*
10. *Her konuda kişisel sorumluluk ve inisiyatif almaktan kaçınmam.*
11. *Değişimlere çabuk uyum sağlayabilirim.*
12. *İnsanlarla çok kolay ilişki kurabilirim.*

Tablo 6. Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerine İlişkin Tutumları Açısından Dağılımları

Özellikle r	1=Hiç Katılmıyorm		2=Kısmen Katılmıyorm		3=Kısmen Katılmıyorm		4=Katılmıyorm		5=Kesinlikle Katılmıyorm		Ağırlıklı Ortalama
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
1	6	2,5	8	3,3	31	12,9	92	38,3	103	42,9	4,1583
2	6	2,5	7	2,9	34	14,2	73	30,4	120	50,0	4,2250
3	5	2,1	16	6,7	46	19,2	98	40,8	75	31,3	3,9250
4	3	1,3	7	2,9	19	7,9	84	35,0	127	52,9	4,3542
5	6	2,5	24	10,0	69	28,8	89	37,1	52	21,7	3,6542
6	3	1,3	11	4,6	60	25	98	40,8	68	28,3	3,9042
7	10	4,2	27	11,3	92	38,3	73	30,4	38	15,8	3,4250
8	3	1,3	13	5,4	59	24,6	88	36,7	77	32,1	3,9292
9	10	4,2	7	2,9	28	11,7	86	35,8	109	45,4	4,1542
10	7	2,9	9	3,8	35	14,6	99	41,3	90	37,5	4,0667
11	7	2,9	11	4,6	40	16,7	90	37,5	92	38,3	4,0375
12	4	1,7	9	3,8	34	14,2	94	39,2	99	41,3	4,1458

Tablo 6. de görüldüğü üzere öğrencilerin büyük bir çoğunluğu girişimci özelliklerin çoğuna sahip olduğunu iddia etmektedir. Ancak ağırlıklı ortalamalara göre “kararlılık”, “toplumsal statü kazanma isteği” ve “risk almaktan çekinmeme” gibi özellikler ilk sıralara yerleşen özelliklerdir.

Tablo 7. Öğrencilerin Girişimcilik Türü Tercihlerine Göre Dağılımları

Girişimci Türleri	Frekans	Yüzde
İdealist Girişimci	83	34,6
Yönetici Girişimci	109	45,4
Stratejist Girişimci	38	15,8
Taklitçi Girişimci	10	4,2

Görüldüğü üzere öğrencilerimizin büyük çoğunluğu yönetici girişimci türünü tercih etmektedir. İkinci sırada ise idealist girişimci türü yer almaktadır. Stratejist girişimci tipi üçüncü sırada yer almakta iken taklitçi girişimci tipini seçenlerin hiç olmaması dikkat çekmektedir.

3.3.3. Hipotezlerin İstatistiksel Analizi Sonuçları

Hipotez 1. Kendi işini kurmuş ve başarılı olmuş ebeveynlerin çocukları girişimci özelliklere daha fazla sahiptirler.

Bu hipotezi test edebilmek için öncelikle anne ve babası işletme kurmuş ve başarı ile yürütmüş ve yürütmekte olan öğrencilerle anne ve babası hiç işletme kurmamış olan öğrencilerin ayrılabilmesi için veri dönüşümü yapılmıştır. Öğrenciler bu dönüşüm sonucunda anne ve babası girişimci olanlar ve olmayanlar olarak iki grup altında toplanmıştır. Tüm girişimcilik

özelliklerini dikkate alarak yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde iki grup arasında “risk alma”(α=0,05 iken p<0,05) ve “kaynakları etkin kullanma”(α=0,05 iken p<0,009) açısından tutum farklılığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre ebeveynleri başarılı bir girişimcilik süreci geçirmiş öğrencilerin “risk alma” ve “kaynakları etkin kullanma” özelliklerine diğerlerine göre daha yatkın oldukları yorumu yapılabilmektedir.

Hipotez 2. Girişimcilik konusunda ebeveynleri tarafından teşvik edilen çocuklar girişimci özelliklere daha fazla sahiptirler:

Girişimcilik yönünde çocuklarını teşvik eden, tarafsız olan ve engellemeye çalışan anne ve babaların çocuklarının arasında girişimcilik özellikleri açısından anlamlı bir tutum farklılığının olup olmadığını görebilmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Yapılan test sonuçları Tablo 8’de olduğu gibidir.

Tablo 8. Anne ve Babaların Girişimcilik Yönünde Teşvik Ettiği Çocuklarının Girişimcilik Özelliklerinin Farklaşmasını Gösteren T Testi Tablosu

<i>Girişimci Özellikleri</i>	<i>Anneler</i>		<i>Babalar</i>	
	<i>Önem Derecesi (Sign.)</i>	<i>Ortalama Farkları</i>	<i>Önem Derecesi (Sign.)</i>	<i>Ortalama Farkları</i>
Toplumsal Statü Kazanma İsteği	,000	,54061	,000	,58058
Risk Almaktan Kaçınmama	,004	,38545	,031	,30584
Belirsizlikleri Fırsata Dönüştürebilme	,006	,37576	,022	,32876
Kararlılık	,016	,28242	,008	,32957
Fırsatlardan Yararlanma	,000	,50545	,038	,30589
Yaratıcılık	,001	,42303	,010	,34356
Yenilikçilik	,000	,54061	,033	,31800
Sınırlı Kaynakları Koordine Etme ve Etkili Kullanma	,002	,40215	0,97	,24832
Kendini Gerçekleştirme	,002	,47636	,002	,46731
Sorumluluk ve İnisiyatif Alabilme	,001	,46545	002	,43476
Değişimlere Ayak Uydurabilme	,000	,42303	,004	,41673
Sürdürülebilir ve Sağlıklı İlişkiler Kurabilme	,002	,42545	,072	,26231

Bu sonuçlara göre, çocuklarına girişimcilik yönünde teşvikçi olan annelerin çocukları teşvikçi olmayan annelerin çocuklarına kıyasla tüm girişimcilik özelliklerine daha fazla sahiptirler. Çocuklarına girişimcilik

yönünde teşvikçi olan babaların çocukları yine aynı şekilde sadece “sınırlı kaynakları ekin kullanma” ve “sağlıklı ilişkiler kurabilme” özellikleri hariç diğerlerine daha fazla sahiptirler. Girişimcilik yönünde çocuklarını teşvik eden ebeveynlerle etmeyen ebeveynlerin çocukları arasında Tablo 8’de belirtilen özellikler açısından tutum farklılığı vardır.

Hipotez 3. Girişimci yetiştirme yönelimli okulların öğrencileri, diğer mesleklere eleman yetiştiren okulların öğrencilerine kıyasla daha fazla girişimcilik özelliklerine sahiptirler:

Bağımsız örneklem t testi sonuçlarında görülmüştür ki girişimci yetiştirme yönelimli okul öğrencileri Tablo 9’da görülen girişimcilik özellikleri açısından diğer mesleklere eleman yetiştiren okulların öğrencilerine kıyasla girişimci özelliklere daha fazla sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9. Girişimci Yetiştirme Yönelimli Okulların Öğrencileri ile Diğer Mesleklere Eleman Yetiştiren Okulların Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Farklaşmasını

<i>Girişimci Özellikleri</i>	<i>Önem Derecesi(Sign.)</i>	<i>Ortalama Farklılıkları</i>	<i>Standart Sapma</i>
Risk almaktan kaçınmama	,001	,45143	,12912
Kararlılık	,000	,44142	,11208
Yenilikçilik	,009	,36198	,13754
Kendini Gerçekleştirme	,013	,34451	,13792
Sorumluluk ve İnisiyatif Alabilme	,029	,28698	,13080

Bu sonuçlar bize girişimcilik yönelimli okulların, sahip olduğu ders müfredatı ve öğrencilere eğitim süreçlerinde kazandırılmaya çalışılan bakış açıları neticesinde daha girişimcilik yönelimli bireyler yetiştirdiği söylenebilir.

Hipotez 4. Kentsel kesimde yaşayan insanların çocukları ile kırsal kesimde yaşayan insanların çocukları arasında girişimci türü tercihi farklılığı vardır:

Yapılan Ki Kare Testi neticesinde annelerin kırsal ya da kentsel alanlarda yaşamasının girişimcilik türü tercihinde farklılığa neden olmadığı ($X^2 = 13,491$ $\alpha=0,05$ iken, çift yönlü $p \geq 0,142$) görülmüştür. Aynı şekilde babaların kırsal ya da kentsel alanlarda yaşamasının girişimcilik türü tercihinde farklılığa neden olmadığı ($X^2 = 11,576$ $\alpha=0,05$ iken, çift yönlü $p \geq 0,238$) görülmüştür. Dolayısıyla analiz sonucunda görülmüştür ki, anne ve babanın kırsal ya da kentsel kesimlerden gelmesi çocukların girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili değildir.

Hipotez 5. Girişimcilik konusunda ebeveynleri tarafından teşvik edilen çocuklar ve edilmeyen çocuklar arasında girişimci türü tercihi açısından tutum farklılığı vardır:

Yapılan Ki Kare Testi neticesinde çocuklarını girişimcilik yönünde teşvik eden ve etmeyen annelerin çocukları arasında girişimcilik türü tercihi farklılığı ($X^2=10,655$ ve $\alpha=0,05$ iken, çift yönlü $p \geq ,014$) görülmüştür. Farklılığı yönü Tablo 10’de gösterilmiştir.

Tablo 10: Annelerin Çocuklarının Girişimci Olmalarına Yönelik Telkinleri ile İlişkili Girişimci Türü Tercihine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Annelerin Çocukların Girişimci Olmasını Teşviki	Girişimcilik Türleri									
	İdealist Girişimci		Yönetici Girişimci		Stratejist Girişimci		Taktikçi Girişimci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
<i>Teşvik Eder</i>	68	82	69	63	22	58	6	60	165	100,0
<i>Teşvik Etmez</i>	15	18	40	37	16	42	4	40	75	100,0
<i>Toplam</i>	83	100	109	100	38	16	10	41	240	100,0

Tablo 10’de görüldüğü gibi anneleri tarafından girişimciliğe teşvik edilen çocuklar “idealist ve yönetici girişimci” türlerini ağırlıklı olarak seçmekle birlikte, “idealist girişimci” türünü tercih eden çocuklar içerisinde çoğunluğu anneleri tarafından girişimciliğe teşvik edilenler oluşturmaktadır. Diğer girişimcilik türlerinde bu fark daha azdır. Dolayısıyla anneleri tarafından girişimciliğe teşvik edilen çocukların “idealist girişimci” türüne eğilimlerinin daha fazla olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 11: Babaların Çocuklarının Girişimci Olmalarına Yönelik Telkinleri ile İlişkili Girişimci Türü Tercihine Göre Öğrencilerin Dağılımı

Annelerin Çocukların Girişimci Olmasını Teşviki	Girişimcilik Türleri									
	İdealist Girişimci		Yönetici Girişimci		Stratejist Girişimci		Taktikçi Girişimci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
<i>Teşvik Eder</i>	70	84	76	70	24	63	7	70	177	100,0
<i>Teşvik Etmez</i>	13	16	33	40	14	37	3	30	63	100,0
<i>Toplam</i>	83	100	109	100	38	100	10	100	240	100,0

Babalar açısından yapılan Ki Kare Testi neticesinde çocuklarını girişimcilik yönünde teşvik eden ve etmeyen babaların çocukları arasında girişimcilik türü tercihi farklılığı ($X^2=7,993$ ve $\alpha=0,05$ iken, çift yönlü $p \geq ,046$) görülmüştür. Farklılığın yönü Tablo 11’de gösterilmiştir. Yine aynı şekilde babaları tarafından girişimciliğe teşvik edilen çocuklar “idealist ve yönetici

girişimci” türlerini ağırlıklı olarak seçmekle birlikte, “idealist girişimci” türünü tercih eden çocuklar içerisinde çoğunluğu babaları tarafından girişimciliğe teşvik edilenler oluşturmaktadır. Diğer girişimcilik türlerinde bu fark daha azdır. Dolayısıyla anneleri tarafından girişimciliğe teşvik edilen çocukların “idealist girişimci” türüne eğilimlerinin daha fazla olduğu ileri sürülebilir.

Hipotez 6. Kamu örgütlerinde çalışan ebeveyn çocukları-özel sektörde çalışan ebeveyn çocukları-kendi işletmesi olan ebeveyn çocukları arasında girişimcilik türü tercihi açısından tutum farklılığı vardır:

Araştırmaya katılan öğrencilerinin annelerinin büyük kısmı (%86,3’ü) ev hanımı olduğu için mesleki farklılıklar açısından istatistiksel test yapma imkanımız olmamıştır. Ancak babalar açısından yapılan Ki Kare Testi neticesinde ($X^2 = 28,560$, $\alpha = 0,05$ iken, çift yönlü $p \geq 0,001$) görülmüştür. Öğrenci ebeveynlerinin çalışma alanları, öğrencilerin girişimci türü tercihinde önemli farklılıklar oluşturmuştur. Tablo 13’de bu farklılığın yönü görülmektedir.

Tablo 12: Ebeveyn Çalışma Alanına Göre Girişimcilik Türü Tercihi Dağılımı

Ebeveyn çalışma alanı	Girişimci Türleri								Toplam	
	İdealist Girişimci		Yönetici Girişimci		Stratejist Girişimci		Taktikçi Girişimci			
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Kamu Çalışanı	22	35	28	44	7	11	6	10	63	100
Özel Sektör Çalışanı	36	31	61	53	17	14	2	2	116	100
Kendi İşletmesi /İşi Var	25	40	20	33	14	24	2	3	61	100
Toplam	83		109		38		10		240	

Tablo 12’ye göre, kendisi işletme kurmuş ve başarılı olmuş kişilerin çocukları daha ağırlıklı olarak idealist girişimci türünü tercih ederlerken özel sektör ve kamu çalışanı olan kişilerin çocukları ise yönetici girişimci türünü tercih etmektedirler.

SONUÇ

Kişiliğin gelişmesinde kalıtsal, fiziksel ve kültürel etkenlerin yanı sıra ailenin de etkili olduğu bilinmektedir. Aile sosyalleşmenin başladığı yerdir. Çocuklar, özellikle anne ve babası ve içinde bulunduğu toplumsal gruplar tarafından uygun görülen ve kabul edilen gelenek, töre ve beklentilere uygun davranışlar geliştirerek sosyalleşmektedirler. Girişimcilik özelliklerinin aynı zamanda kişilik özellikleri olduğu düşünülürse, kişiliğin oluşmasında etkili olan tüm faktörlerin girişimcilik özelliklerinin kazanılmasında da etkili olacağı söylenebilir.

Araştırma sonuçlarını topluca değerlendirdiğimizde çocukların kişiliklerinin oluşmasında ve yaşantılarıyla ilgili tüm seçimlerinde anne ve babalarının etkisinin varlığının bir kez daha doğrulanması söz konusudur. Anne ve babanın sahip olduğu eğitim seviyesi ile hayatının çoğunun kırsal ya da kentsel kesimde geçmesi durumu çocuklarının girişimci özelliklere eğilimlerinin fazla olmasını veya girişimcilik türü tercihi açısından farklılaşmasını sağlamamaktadır. Ancak diğer taraftan, gerek sahip oldukları iş çevresi ve yaşam koşulları gerekse çocuklarını teşvik etmeleri gibi durumlarda çocukları arasındaki farklılıkları ortaya çıkmaktadır.

Anne ve babaların başarılı girişimler yapmış olması çocukların girişimcilik özelliklerine daha fazla sahip olmasına ve girişimcilik türü tercihlerinin farklılaşmasına neden olmaktadır. Başarılı girişimler yapmış olan ebeveynlerin çocuklarının girişimci olmayan ve başarısız girişimler gerçekleştiren ebeveynlerin çocuklarına kıyasla daha fazla risk almaya ve kaynakların kullanımında etkinliğe dikkat etmeye ve idealist girişimci türüne yatkın oldukları görülmektedir. Ebeveynler tarafından küçük yaşlarda girişimcilik doğrultusunda teşvik edilen ve yönlendirilen çocuklar diğerlerine kıyasla hemen hemen tüm girişimcilik özelliklerine daha yatkın görünmektedirler. Kendi işletmesini kurmuş ve başarılı olmuş ebeveynlerin ve çocuklarını girişimcilik yönünde teşvik eden ebeveynlerin çocuklarının ise daha fazla idealist girişimci türünü tercih ettikleri görülmektedir. Girişimcilik yönelimli okulların öğrencileri ise, risk almaya yatkınlık, kararlılık, yenilikçilik, kendini gerçekleştirme ve sorumluluk alma özelliklerine daha fazla sahip görülmektedir.

Bir çocuğun girişimci özelliklere sahip olması, onun ilerleyen yaşlarında işletme kurarak iş hayatına atılmasını kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir ancak, mutlaka bir işletme kuracağı anlamına da gelmemektedir. Bununla beraber, bizim yukarıda saydığımız girişimci özellikler, sadece işletme kurma veya çalıştırma durumunda değil çocuklar hangi mesleği seçerlerse seçsinler ya da hangi kurumlarda çalışırlarsa çalışsınlar iş performansları üzerinde olumlu etkiler meydana getirecek niteliktedirler. Bu nedenle her anne ve baba çocuğunun bu özelliklere sahip olmasını da arzu edecektir. Öyleyse, anne ve babalar çocuklarının gelişim sürecinde zihinsel ve davranışsal boyutlarda bu özelliklerin çocuklarına kazandırılmasına yönelik hareket etmelidirler. Çocuklarının yaratıcı, yenilikçi, sorumluluk alabilen, değişimlere ve gelişmelere ayak uydurabilen insanlar olmasını desteklemelidirler.

Öte yandan, kişiliğin gelişmesinde ailenin yanı sıra okul, arkadaş grupları gibi diğer toplumsal gruplar ve televizyon, radyo ve sinema gibi kitle iletişim ortamları ve araçları da tutum ve davranış geliştirme boyutlarıyla önemli roller oynamaktadırlar. Bu nedenle çocuklarımızın ve gençlerimizin girişimci özelliklere sahip olmasında eğitim sistemimize ve medya önemli görevler düşmektedir. Çünkü, ülkelerin ekonomik ve sosyal alanlarda bir

diğerine fark oluşturmasının temelinden girişimci özelliğe sahip bireylere sahip olup olmama gelmektedir. Dolayısıyla, son yıllarda işletmecilik, eğitim ve hükümet çevrelerinin bireysel donanımlarla ilgili üzerinde durdukları yegâne konu girişimci özelliklere sahip bireyler yetiştirmedir. Hatta Avrupa girişimcilik refleksleri yüksek bireyler yetiştirebilmek açısından yüksek öğrenim müfredatını Bologna süreci adı altında yeniden şekillendirmeye başlamıştır.

KAYNAKÇA

- Casson M, Wadeson N., 2007, 'Entrepreneurship and Macroeconomic Performance', *Strategic Entrepreneurship Journal*, 1: 239-262
- Acs Z, 2006, 'How Is Entrepreneurship Good for Economic Growth', *Innovations*,: 97-107
- Agarwal, Krishna K., Upadhyay, Rajesh Kr., (2009), "Attitude of Youth Towards Entrepreneurship: A Case Study of Varanasi", *The Icfai University Journal of Entrepreneurship Development*, Vol. VI, No. 2, pp.49-63.
- Anders LUNDSTRÖM ve Lois A. STEVENSON, Entrepreneurship. Policy Theory and Practice, *Springer-Verlag New York Inc.*, 2005.
- Athayde, Rosemary, (2009), "Measuring Enterprise Potential in Young People", *Entrepreneurship Theory and Practice*, March 2009, s.481.
- Goel A. Vohra N. Zhang L. Arora B.2007. Attitudes of the Youth towards Entrepreneurs and Entrepreneurship: A Cross-Cultural Comparison of India and China. *Indian Institute of Management Research and Publications*. 01-06 :1-33
- Thomas GRABEL, Andreas PYKA ve Horst HANUSCH, "An Evolutionary Approach To The Theory of Entrepreneurship", *Industry and Innovation*, Vol: 10, No: 4, 2003.
- Enrico SANTARELLİ ve Marco VİVARELLİ, "Entrepreneurship and The Process of Firms' Entry, Survival and Growth", *Industrial and Corporate Change*, 2007.
- Erjem Yařar, Çağlayandereli, Mustafa., "Televizyon Ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* Mayıs 2006 Cilt : 30 No:1 15-30
- Kidane, Amdetsion, Harvey, Barron H., (2009), "Profile Of Entrepreneurs: Employing Stepwise Regression Analysis To Determine Factors That Impact Success Of Entrepreneurs", *Review Of Business Research*, Volume 9, Number 3, pp. 55-65
- Pistrui D, Huang W, Oksoy D, Jing Z, Welsch H.2001. Entrepreneurship in China: Characteristics, Attributes, and Family Forces Shaping the

Emerging Private Sector. *Family Business Review*. Vol 14. No 2: 141-152

- Ruta AIDIS, Entrepreneurship and Economic Transition, *Tinbergen Institute Discussion Paper*, Amsterdam, 2003.
- Hans LANDSTRÖM, Pioneers In Entrepreneurship And Small Business Research, *Springer Science*, 2005.
- William B. GARTNER ve Nancy M. CARTER, "Entrepreneurial Behaviour and Firm Organizing Processes", *The Handbook Of Entrepreneurship Research*, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2003, s: 195.
- Öztürk İ. 2008. 'Girişimcilik Raporu', *İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği*, p:14
- Semra ARIKAN, Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2004.
- Adnan ÇELİK ve Tahir AKGEMCİ, Girişimcilik Kültürü ve KOBİ'ler, Gazi Yayınevi, Ankara, 2007.
- M.Tamer MÜFTÜOĞLU ve Tülin DURUKAN, Girişimcilik ve Kobi'ler, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.
- Andreas RAUCH ve Michael FRESE, "Psychological Approaches to Entrepreneurial Success: A General Model and An Overview of Findings", In C.L. Cooper ve I.T. Robertson (Eds.), *International Review of Industrial and Organizational Psychology*, Chichester: Wiley, 2000.
- E. CHELL, Jean HAWORTH, Sally BREARLEY, The Entrepreneurial Personality: Concepts, Cases, and Categories, *New York: Routledge*, London, 1991.
- Seyfi TOP, *Girişimcilik Keşif Süreci*, Beta Yayınları, İstanbul, 2006.
- Schmitt-Rodermund, Eva, Vondracek, Fred W., (2002), "Occupational dreams, choices and aspirations: adolescents' entrepreneurial prospects and orientations", *Journal Of Adolescence* 2002, 25, pp. 65-78.
- Anna LEVANDER ve Isabella RACCUA, "Entrepreneurial Profiling, Stimuli Reaction, Action", A *Cognitive Approach to Entrepreneurship, Stockholm Schools of Economics*, Seminar Presentation: January 19th 2001.
- E. WHITE R, THORNHILL S, HAMPSON E. A Biosocial Model of Entrepreneurship: The Combined Effects of Nurture and Nature, *Journal of Organizational Behavior*, 28: 451-466

- Arslan K. 2002. Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*.6: 1-11
- Aziz AKGÜL ve Osman ÇEVİK, *İstatistiksel Analiz Teknikleri* (SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları), Emek Ofset, Ankara, 2003.